

# Asetussanat vaikuttavat reaaliapresenssin Herran pyhässä ehtoollisessa

## Teologipäivä 4.4.2009, pastori Kimmo Närhi, Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen Kirkko

Hyvät teologipäivän osallistujat, kalliit kristityt! Kun Herramme ja Vapahtajamme asetti Herran pyhän ehtoollisen, hän lausui ehtoollisen asetussanat. Nämä sanat toistamme jokaisen ehtoollisenvieton yhteydessä. Asetussanat kuuluvat: *”Sinä yönä, jona hänet kavallettiin, otti leivän, siunasi, mursi, antoi opetuslapsilleen ja sanoi: ’Ottakaa ja syökää. Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan. Tehkää se minun muistokseni’. Samoin hän otti myös maljan, kiitti, antoi opetuslapsilleen ja sanoi: ’Ottakaa ja juokaa tästä kaikki. Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka teidän edestänne vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi. Niin usein kuin te siitä juotte, tehkää se minun muistokseni’.*” Näiden sanojen nojalla uskomme, että Vapahtaja antaa ehtoollisessa tosi ruumiinsa ja tosi verensä. Tällä kerralla kiinnitämme huomiomme siihen, että juuri nämä Vapahtajan asetussanat vaikuttavat reaaliapresenssin eli Kristuksen tosi ruumiin ja tosi veren läsnäolon ehtoollisaineissa.

### 1. Sana sakramentin aikaansaavana välineenä

Ennen kuin menemme itse ehtoollisen asetussanoihin, kiinnitämme huomion siihen, että Jumalan sana on perustava armonväline. Sana lupaa syntien anteeksiantamuksen ja synnyttää uskon. Muihin armonvälineisiin, kasteeseen ja ehtoolliseen nähden se on perustava armonvälinen siinä mielessä, että se toisaalta Jumalan säätämiin aineisiin yhdistyneenä saa aikaan nämä sakramentit ja toisaalta ilmoittaa, mikä niiden sisältö ja merkitys on. Augustinus sanoi osuvasti: Kun sana yhtyy aineeseen, syntyy sakramentti. Kun Luther opetti pyhästä ehtoollisesta Isossa katekismuksessa, hän ei ainoastaan lainannut näitä Augustinuksen sanoja, vaan lisäsi: ”Sanan on tehtävä aine sakramentiksi; ellei tee, aine pysyy aineena.” (Iso katekismus, Altтарin sakramentti, 11)

Jo tällä perusteella ymmärrämme, että asetussanoilla on perustava merkitys ehtoollisessa. Sanan merkityksen käsittäminen ja tunnustaminen myös ohjaa ajatuksia oikeaan. Usko tarttuu sanaan, luottaa sen mukaisesti Jumalan säätämiseen ja siihen, että ehtoollisessa saadaan syntien anteeksiantamus. Tämä varjelee uskovaa myös niin, että se saa sakramentista varman lohdutuksen. Näin uskolla säilyy vastaanottava luonne.

Sillä, että usko turvaa sanaan, on myös harhateiltä varjeleva vaikutus. Näin jää pois se mahdollisuus, että usko itse saisi aikaan sakramentin. Tämä on hyvin merkittävä asia sekä ehtoollisen yhteydessä että muissakin uskon kysymyksissä. Kun usko turvaa yksin sanaan, sana pysyy oikealla, määrävällä ja lohdutuksen tuovalla paikallaan. Samoin usko säilyy oikeana, sellaisena, joka ottaa vastaan sanan ilmoituksen ja turvaa siihen.

### 2. Kristuksen alkuperäinen asetus saa aikaan reaaliapresenssin

Kun sanomme, että asetussanat vaikuttavat reaaliapresenssin Herran pyhän ehtoollisen sakramentissa, tarkoitamme, että varsinainen vaikuttava sana on Vapahtajan ensimmäisellä ehtoollisella lausuma sana. Luther lausuu tästä:

*”Luomisessa Jumala määräsi, että auringon on päivittäin noustava, paistettava sekä annettava valoa ja lämpöä luoduille. Juuri samalla tavoin Herra Kristus määräsi ja käski, että hänen kirkossaan hänen tosi ruumiinsa ja verensä on määrä olla läsnä Herran ehtoollisessa, ei ainoastaan hengellisellä vaan myös ruumiillisella, mutta silti järjelle käsittämättömällä tavalla.” (W-T 6, No. 6775)*

Tämän saman asian lausuu myös Yksimielisyyden ohje: ”Eiväthän Jeesuksen Kristuksen totuudelliset ja kaikkivaltiaat sanat, jotka hän lausui silloin kerran, asettamisen yhteydessä, olleet tehoisat ainoastaan ensimmäisessä ehtoollisessa, vaan ne pysyvät voimassa, ovat pätevät, vaikuttavat ja ovat jatkuvasti tehoisat: Kristuksen ruumis ja veri jaetaan ja vastaanotetaan todellisesti läsnä olevina kaikin paikoin, missä ehtoollista Kristuksen asetuksen mukaan vietetään ja hänen sanojansa käytetään, juuri niiden sanojen vaikuttavan voiman ansiosta, jotka Kristus ensimmäisessä ehtoollisessa lausui. Onhan Kristus itse yhä vielä, ensimmäisen asettamisen vaikutuksesta voimallinen niiden hänen lausumiensa sanojen kautta, jotka hän

tahtoo toistettavan, mikäli pysytään hänen asetuksessaan, hänen sanansa leipään ja viiniin kohdistettuina lausutaan ja siunattu leipä ja malja jaetaan.” (Yksim. ohje, täydellinen selitys, VII 75)

### 3. Asetussanat on toistettava ehtoollista vietettäessä

Kristuksen lausumat asetussanat on toistettava ehtoollista vietettäessä. Tästä tunnustus lausuu: ”Vielä on asetussanat pyhää ehtoollista toimitettaessa julkisesti kokoontuneen seurakunnan kuullen hyvin selvästi lausuttava tai veisattava, eikä niitä saa jättää pois, että oltaisiin kuuliaisina Kristuksen käskyä ”Se tekkää” kohtaan, ja että Kristuksen sanan kautta kuulijoiden usko sakramentin olemukseen ja vaikutukseen – nimittäin Kristuksen läsnä olevaan ruumiiseen ja vereen, syntien anteeksiantamukseen ja kaikkiin muihinkin hyviin tekoihin, jotka meille Kristuksen kuolemalla ja verenvuodatuksella on ansaittu ja Kristuksen testamentilla lahjoitettu – Kristuksen sanalla herätettäisiin, lujitettaisiin ja vahvistettaisiin, ja edelleen, että leivän ja viinin aineet tähän pyhään käyttöön, että Kristuksen ruumis ja veri niillä jaettaisiin syötäväksi ja juotavaksi, pyhitettäisiin ja siunattaisiin, niin kuin Paavali sanoo: ’Siunauksen malja, jonka me siunaamme –’, ja sehän tapahtuu yksistään asetussanojen toistamisella ja äänen lausumisella.” (Yksim. ohje, täydellinen selitys, VII, 79,80)

Kun asetussanat on lausuttu, on Kristuksen tosi ruumis ja veri läsnä ehtoollisaineissa. Augsburgin tunnustuksen 10. kohdan sanonta opettaa tätä: ”*Herran ehtoollisesta opetetaan niin, että ehtoollisessa Kristuksen todellinen ruumis ja veri ovat todellisesti leivän ja viinin muodossa läsnä, siinä jaetaan ja nautitaan. Näin ollen hyljätään tämän kanssa ristiriitainen oppi.*” Voidaan siis aivan oikein puhua Kristuksen ruumiista ja verestä ehtoollisaineita jaettaessa. Ns. resectionismi, jonka mukaan vasta nautittaessa voitaisiin olla varmat siitä, että saadaan Kristuksen tosi ruumis ja veri, ei ole oikea opetus.

Kun korostamme sanan merkitystä ehtoollisen aikaansaavana tekijänä, emme kuitenkaan ala väitellä siitä, millä nimenomaisella hetkellä reaalipreesens toteutuu. Ei ole myöskään syytä millään ulkonaisella sanasta poikkeavalla tavalla, esimerkiksi kelloa kilisyttämällä, kiinnittää huomiota mihinkään tiettyyn hetkeen. Sana on ratkaiseva. Kun asetussanat luetaan selvästi, on silloin varmuus ehtoollisen todellisuudesta. Seurakunta myös sanan perusteella tietää, että reaalipreesens toteutuu ja kysymys on ehtoollisen sakramentista.

### 4. Sanan vaikutus ei tarkoita transsubstantiaatiota

Ehtoollisessa leipä on Kristuksen ruumis ja viini on hänen verensä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että leipä ja viini olemukseltaan muuttuisivat niin, ettei leipää ja viiniä olisikaan. Ei niin, vaan näitä välineitä käyttäen Kristus sakramentillisen yhtymyksen myötä antaa ruumiinsa ja verensä.

Luther opetti: ”Pronomini ’tämä’ viittaa leipään, ja sanat kuuluvat selvästi näin: ’Tämä on minun ruumiini’. Se on: tämä leipä on minun ruumiini. Sillä tekstissä on näin: Hän otti leivän, siunasi, mursi ja sanoi: ’Tämä on minun ruumiini’ jne. Tässä näet, kunka kaikki nämä sanat ’otti’, ’siunasi’ ’mursi’ sanotaan leivästä. Pronomini ’tämä’ tarkoittaa leipää, sillä se, mitä hän otti, siunasi ja mursi, sanon, otettu, siunattu ja murrettu, on se, mistä hän sanoo: ’Tämä on minun ruumiini’. Hän ei puhu predikaatiivista vaan subjektista, sillä hän ei ottanut, siunannut ja murtautunut ruumistaan vaan leivän. Siksi hän ei viittaa ruumiiseensa vaan leipään.” (SL 19, 319) Näin Luther osoitti, että roomalaiskatolinen muuttumisoppi, niin, että leipä ja viini menettäisivät luonnollisen olemuksensa, ei ole Raamatun mukainen.

### 5. ”Tämä on” selvin puhetapa

Kun Luther puolusti oikeaa ehtoollisoppia Zwingliä vastaan, hän erityisesti painotti Vapahtajan sanoja: ”Tämä on minun ruumiini, tämä on minun vereni.” Zwinglin mukaan nuo sanat pitäisi ymmärtää: ”Tämä merkitsee minun ruumistani, tämä merkitsee minun vertani.” Luther osoitti mahdolliseksi Zwinglin väitteet. Hän viittasi mm. Raamatun muihin kohtiin, joissa jotakin sanotaan joksikin toiseksi:

”Aivan vastaavalla tavalla on myös sanottu: ’Kristus on kallio’ (1 Kor. 10:4) eli hänellä on kallion olemus, ja hän on tosi kallio. Mutta kuitenkin hän on uusi kallio, toinen kallio, oikea kallio. Edelleen Kristus on oikea viinipuu (Joh. 15:1)” (Kristuksen ehtoollisesta – suuri tunnustus, 26)

Näissä kohdin ei Kristuksesta puhuta luonnollisena kalliona tai viinipuuna, mutta kuitenkin niin, että hän on todellinen kallio ja viinipuu. Samalla tavoin leipä ja viini Jumalan sanan voimasta ovat todellinen Kristuksen ruumis ja veri, eivätkä vain kuvaa niitä.

Luther piti kiinni puhetavasta ”tämä on”. Hän sanoi: ”... en todellakaan voisi puhua varmemmin, yksinkertaisemmin ja selvemmin kuin näin: ’ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini jne.’” Hän myös vertasi sitä toiseen puhetapaan ja sanoi: ”Mutta jos teksti kuuluisikin seuraavasti: ottakaa ja syökää, leivässä on minun ruumiini, tai: leivän kanssa on minun ruumiini, tai: leivän alla on minun ruumiini, niin välittömästi sataisi hurmahenkiä kuin vettä, rakeita ja lunta konsanaan.”

Toiselta puolen Luther Isossa katekismuksessa sanoo: ”Mitä siis alttarin sakramentti on? Me vastaamme: Se on Kristuksen todellinen ruumis ja veri leivässä ja viinissä ja näiden myötä, Kristuksen sanalla määrätty meidän kristittyjen syötäväksi ja juotavaksi.” (Iso katekismus, Altтарin sakramentti, 8)

## 6. Kaikki ehtoollisvieraat saavat Kristuksen tosi ruumiin ja veren

Siitä tosiasiaista, että Kristuksen tosi ruumis ja tosi veri ovat ehtoollisaineissa läsnä hänen sanansa voimasta, seuraa, että kaikki ehtoollisvieraat, yhtä hyvin uskovat kuin epäuskoisetkin saavat Vapahtajan tosi ruumiin ja tosi veren. Tämä Kristuksen ruumiin ja veren saaminen tapahtuu suullisesti. Se on erotettava Kristuksen hengellisestä nauttimisesta, joka tapahtuu uskon kautta. Koska kaikki ehtoollisvieraat saavat Vapahtajan tosi ruumiin ja tosi veren, on olemassa sekä ehtoollisen oikea nauttiminen että väärä nauttiminen.

Ehtoollisen oikea nauttiminen merkitsee sitä, että uskossa Vapahtajaan ehtoollista nauttivat saavat kaiken sen hengellisen hyvän, mitä ehtoollinen antaa. Pää tarkoitus on syntien anteeksiantamuksen saaminen. Tunnustus lausuu siitä: ”Usko saa kuitenkin koettelemusten keskellä monin tavoin ravintoa evankeliumin sanoista ja sakramenttien käytön välityksellä. Juuri nämä näet uuden liiton tunnusmerkit, toisin sanoen syntien anteeksiantamuksen tunnusmerkit. Ne siis tuovat syntien anteeksiantamuksen, niin kuin Herran ehtoollisen asetussanat selvästi todistavat: ’Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan’. ’Tämä on uuden liiton veri’.” (Augsburgin tunnustus XII, 42)

Oikea ehtoollisvieras on sellainen, joka uskoo ehtoollisen asetussanat, tunnustaa syntinsä Jumalan edessä ja uskoo syntien anteeksiantamuksen lupauksen, joka ehtoolliseen liittyy. Tämä on perustus, niin että ahdistuksen keskellä saadaan lohdutus ja voimaa uuteen elämään.

Koska kaikki saavat ehtoollisessa Kristuksen tosi ruumiin ja veren, on olemassa myös väärä ehtoollisen nauttiminen. Tästä varoitti apostoli Paavali: ”*Joka kelvottomasti syö tätä leipää tai juo Herran maljan, hän on oleva vikapää Herran ruumiiseen ja vereen. Koetelkoon siis ihminen itseänsä, ja niin syököön tätä leipää ja juokoon tästä maljasta; sillä joka syö ja juo erottamatta Herran ruumista muusta, syö ja juo tuomioksensa.*” (1 Kor. 10:27-29) Kelvoton ehtoollisvieras on sellainen, joka ei usko asetussanoja tai ei tunnusta syntiään ja turvaa syntien anteeksiantamukseen.

Siitä, että kaikki saavat Kristuksen tosi ruumiin ja tosi veren, seuraa, että seurakunnan ja sen pastorin tulee pitää huolta siitä, ettei kukaan nauttisi ehtoollista epätietoisena tai väärin. Tämä on yksi tärkeä syy sille, että seurakunnassa tulee jakaa vain niille, jotka voivat koetella itseään, tuntevat oikean opin Herran pyhästä ehtoollisesta ja muistakin opinkohdista ja tunnustautuvat siihen.

## 7. Luterilaisen ja anglikaanisen ehtoollisopin välinen ero

Aiheeseemme läheisesti liittyvä ajankohtainen kysymys on luterilaisen ja anglikaanisen ehtoollisopin välinen ero. Tähän on syytä kiinnittää huomiota sen tähden, että monet Luterilaisen Maailmanliiton jäsenkirkoista, myös Suomen kansankirkko, ovat allekirjoittaneet Porvoon sopimuksen Anglikaanisen kirkon kanssa. Tämän sopimuksen myötä mainituilla kirkoilla on täysi kirkollinen yhteys, siis myös ehtoollisyhteys.

Anglikaaninen oppi ehtoollisesta poikkeaa kuitenkin selvästi luterilaisesta opista. Anglikaanisen kirkon tunnustusperustaan kuuluu ns. 39 artiklaa. 28. artiklassa sanotaan: ”Kristuksen ruumis annetaan, otetaan vastaan ja nautitaan ehtoollisessa ainoastaan taivaallisella ja hengellisellä tavalla. Väline, jolla Kristuksen ruumis otetaan vastaan ja nautitaan, on usko.” (The Body of Christ is given, taken, and eaten, in the Supper, only after an heavenly and spiritual manner. And the mean whereby the Body of Christ is received and eaten in the Supper is Faith.)

Luterilainen tunnustus nimenomaisesti mainitsee tällaisen opetuksen hylättävien joukossa. Yksimielisyyden ohjeessa ensin esitetään oikea oppi ehtoollisesta. Sen jälkeen mainitaan hylättävät opetukset, ja niiden joukossa myös seuraava: ”... että Kristuksen ruumis ja veri saadaan ja nautitaan yksinkertaisesti vain hengellisellä tavalla, uskon kautta.”

Koska anglikaanisen opin mukaan usko on väline, jolla Kristuksen ruumis ja veri nautitaan, heidän mukaansa epäuskoiset eivät saa ollenkaan Kristuksen ruumista ja verta. Tämän he myös tuovat suoraan esiin:

”Jumalattomat ja sellaiset, joilla ei ole elävää uskoa, vaikka he ruumiillisesti ja näkyvästi ottavat hampaisiinsa (niin kuin pyhä Augustinus sanoo) Kristuksen ruumiin ja veren sakramentin, eivät he kuitenkaan millään tavoin ole osallisia Kristuksesta, vaan paremminkin tuomiokseen syövät ja juovat niin suuren asian merkin tai sakramentin.” (29. artikla: “The Wicked, and such as be void of a lively faith, although they do carnally and visibly press with their teeth (as Saint Augustine saith) the Sacrament of the Body and Blood of Christ, yet in no wise are they partakers of Christ: but rather, to their condemnation, do eat and drink the sign or Sacrament of so great a thing.” Tämä on kuitenkin selvästi vastoin apostoli Paavalin varoitusta, jossa hän sanoi, että joka syö ja juo erottamatta Herran ruumista muusta, syö ja juo tuomiokseen. Se, että ehtoollisen nauttija ei erota Herran ruumista muusta, ei muuta sitä, että kyseessä on Herran ruumis.

Luther teroittaa tarkoin sitä, että ei ehtoollisen jakajan tai nauttijan laatu vaan Jumalan sana ja asetus saa aikaan sakramentin: ”Vaikka jumalaton ja epäuskoinen ihminen ottaa vastaan tai antaa sakramentin, hän ottaa vastaan tai jakaa sakramentin, se on Kristuksen ruumiin ja veren, aivan yhtä todellisesti kuin se, joka toimittaa ja ottaa vastaan sen kunniakkaimmalla tavalla, niin kauan kuin sakramenttia vietetään Kristuksen asetuksen ja käskyn mukaan ja Kristuksen sanat lausutaan. Sillä sakramentti ei perustu ihmisten pyhyyteen vaan Jumalan sanaan. Ja niin kuin yksikään pyhä maan päällä, ei edes taivaan enkeli, voi leivästä ja viinistä tehdä Kristuksen ruumista ja verta, ei kukaan myöskään voi muuttaa sakramentin olemusta, vaikka sitä väärin käytettäisiin. Sillä sana, jolla se asetettiin ja tehtiin sakramentiksi, ei tule vääräksi ihmisen epäuskon tähden. Sillä hän ei sano: ’Jos te uskotte ja olette arvollisia, teillä on minun ruumiini ja vereni’, vaan ’ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini ja vereni’.” (W-T 6, No. 6770)

Anglikaaninen ehtoollisoppi on vastakkainen sille johtavalle periaatteelle, että Jumalan sana saa aikaan sakramentin. Se, että kansankirkko on kirkollisessa yhteydessä ja siis myös ehtoollisyhteydessä Anglikaanisen kirkon kanssa, ilmentää ehtoollisopin suurta muuttumista siitä, mitä se oli uskonpuhdistuksen jälkeen.

On hyvin mahdollista, että kansankirkon hyväksyvä kanta anglikaaniseen ehtoollisoppiin nähden näkyy suoraan myös virsikirjassa. Vuoden 1938 virsikirjan virsi 233:6 kuuluu: ”Niin kuin siinä leivän viinin / Kaikki saavat osakseen. Kristuksen myös ruumiin veren / Kaikki saavat itselleen. / Hurskas saa ne elämäkseen, / Väärä kadotukseksen.” Tästä 11-säkeistöisestä virrestä (1938) on vuoden 1986 virsikirjasta jätetty tämä säkeistö pois virttä muuten lyhentämättä.

Koska anglikaanisen opin mukaan epäuskoinen ei saa Kristuksen ruumista ja verta ollenkaan, ei sen opin mukaan voi ehtoollisen väärää nauttimista voi olla olemassa siinä merkityksessä kuin apostoli Paavali sanoo: ”*Sentähden, joka kelvottomasti syö tätä leipää tai juo Herran maljan, hän on oleva vikapää Herran ruumiiseen ja vereen. ... sillä joka syö ja juo erottamatta Herran ruumista muusta, syö ja juo tuomioksensa.*” (1 Kor. 11:27,29) Tämän perusteella on vain johdonmukaista, että kansankirkon yhteys anglikaaniseen kirkkoon ja avoimen ehtoollispöydän vakiintuminen tapahtuvat samoihin aikoihin.

## 8. Johtopäätöksiä

Jumalan sana saa aikaan sen minkä se lupaa. Sanan nojalla Kristus antaa pyhässä ehtoollisessa tosi ruumiinsa ja tosi verensä. Tästä seuraa kaksi asiaa. Ehtoollisen nauttiminen on vakava asia niin, että ehtoollista ilman uskoa nauttija tekee sen vahingokseen. Tästä on varoitettava ja tuollaiseen johtava oppi on torjuttava. Se periaate, että ehtoollinen jaetaan vain niille, joiden kanssa on sama oppi, on oikea seuraus tästä.

Toiseksi se, että sana saa aikaan Kristuksen tosi ruumiin ja veren läsnäolon, säilyttää uskon oikean luonteen. Usko tarttuu ilmoitettuun Jumalan sanaan ja näin säilyy vastaanottavana välineenä. Näin uskolla on varma perusta ja kohde, nimittäin Jumalan sana. Näin voidaan ehtoollinen nauttia syntien anteeksiantamukseksi.